

M. S. Vlahović, B. Radović, Nošnje Srbije u Etnografskom muzeju u Beogradu. Založba »Jugoslavija«, Beograd 1954.

Akvareli slikarja-etnografa Nikole Arsenovića, ki je živel in delal v prejšnjem stoletju, so v Etnografskem muzeju v Beogradu, ena izmed zelo dragocenih zbirk. Dvakrat dragocenih: prvič, ker so iz dobe, kateri tako zelo primanjkuje barvnega slikovnega gradiva in drugič zato, ker so risane verno po originalu, tako glede barve, kroja in blaga. Arsenović, ki je bil izučen krojač, je svoje slikarsko znanje spretno združil z obrtnim, kar se vidi predvsem pri zelo natančnem risanju kroja te ali one obleke.

Sedemnajst akvarelov, med katerimi zasledimo žensko in moško nošo iz raznih krajev v okolici Beograda. Pirola, Niša, Leskovca itd., dovolj prepričljivo govori o veliki vrednosti in vse hvale vredni prizadevnosti EM v Beogradu, da je akvarele po originalu objavil v tako lepi publikaciji.

Medtem ko nas seznanjata avtorja na začetku z življenjem slikarja Nikole Arsenovića, pa je na koncu dodan še skop opis vsake izmed upodobljenih noš.

Marija Jagodic

M. Vlahović, P. Milosavljević, Seoski nadgrobnni spomenici u Srbiji. Založba »Jugoslavija«, Beograd 1956.

Iz uvoda ravnatelja Vlahovića ugotovimo, da so do konca 15. stoletja, do propada srbskih držav, pokopavali vladarje in višje plemstvo v kamnitih zabojih, podobnih rimskim sarkofagom. Spomeniki so bili tudi do dva metra visoki. Sčasoma pa so te zamenjali manjši spomeniki z značilno upodobitvijo moške glave na vrhu. Zanimivo je, pravi dalje ravnatelj Vlahović, da se pojavi zlasti v Sumadiji in užičkih krajih vsakih sto ali celo petdeset let nova vrsta nagrobnih spomenikov. V vsem tem obdobju pa se seveda spreminjata material in vsebinsko prikazovanje. Kakor ugotavlja P. Milosavljevićeva v naslednjem, nekako uvod nadaljujočem prispevku, je mali del spomenikov, ki je bil do sedaj odkrit, presenetil raziskovalce s svojo veličino, figuralnimi predstavami in scenami ter predvsem z bogato in raznovrstno ornamentiko.

Razmeroma skromnemu splošnemu uvodu slede na 24 prilogah fotografije srbskih nagrobnih spomenikov iz raznih krajev Srbije.

Marija Jagodic

Dvije antologije narodnih pripovijedaka: Milorad Panić-Surep, Antologija srpskih narodnih pripovedaka, izd. Nolit, Beograd 1957. — Vojislav Đurić, Srpskohrvatske bajke, antologija, izd. Narodna prosvjeta, Sarajevo 1957.

U Andersonovom prikazu nedavno objavljene antologije talijanskih narodnih priča Itala Calvina čitamo ove rečenice: »Pojava ovakve knjige izaziva kod istraživača narodnih pripovijedaka redovito uzdah: Već opet ista podgrijana juha, dok tolike dragocene rukopisne zbirke pripovijedaka beznadno čekaju svoga izdavača!« (Fabula, 1. Bd, H. 3, Berlin 1958, str. 285). Taj se uzdah, dok sam čitala Panićevu i Đurićevu zbirku, oteo i meni, ne samo kao komparativnom istraživaču pripovijedaka, nego i kao čovjeku koji pozna ljepotu izvorno i vjerno zapisanih tekstova, zatvorenih još uvijek sa sedam pečata u arhivima naučnih ustanova, tabuističkom zabranom nedostupnih stranicama štampanih zbirki i antologija. Nije taj prigovor uperen posebno urednicima ovih dviju zbirki, nego onom začaranom krugu decenijama ukorijenjene prakse izdavanja naših folklornih tekstova. Eto samo u ovim dvjema zbirkama — od kojih Đurićeva sadrži gotovo isključivo čudesne bajke, a Panićeva bajke tek u manjini, pretežno pak novelističke priče i anegdote — nalazimo ni manje ni više nego dvadeset sedam zajedničkih tekstova (većinom bajki, onih najduljih). Da li je ovo podudaranje rezultat nenadmašene antologijske vrijednosti tih tekstova ili znatnijim dijelom i nesavladanog zakona inercije, nije teško pogoditi.